

IDEE ȘI SENTIMENT ÎN POEZIA FEMININĂ CONTEMPORANĂ

(A. Blandiana, I. Mălăncioiu, L. Lari, M. Benea)

Ala MORCOV, masterandă

CZU: 821.135.1-1.09

alamorcov66@gmail.com

The feminine poetry is a concept perceived as contradictory in the cultural and critical space. Even if some critics associate feminine poetry with sentimentality, instinctuality and modesty, others discover in it the force of the idea, the cerebrality and the sensation of power and the civic spirit. The poets from the Romanian space followed a difficult path in the creative affirmation, but they demonstrated a series of defining features of the writing: confessiveness, autobiography, civics, metaphorization of their own being etc.

Poezia feminină este un concept discutat și apreciat contradictoriu în majoritatea spațiilor culturale, existând câteva prejudecăți situate la două extreme: una echivalează poezia feminină cu exprimarea dulcea-gă, romanțioasă, parfumată, iar cea de a doua – cu agresivitatea și ieșirea din tipare. În literatura română imaginea standard a feminității este privită din perspectiva autorului, căruia i se datorează formulele clișeizate de mister feminin sau inefabil feminin, existând totuși voci care nu acceptă diferențierea de tip gender a poeziei, de aici se întâlnesc două tipuri de atitudini mentale: una mai veche, ce aparține stratului ancestral al bărbatului patriarhal, care vede femeia ca pe o ființă nu doar diferită, ci și secundară și neevoluată pe scara rațiunii umane, și altul mai nou, al inteligenței critice, care constată că literatura scrisă de femei nu este radical diferită de cea semnată de bărbați. În contextul discutat, Tudor Vianu menționa în *Scritori români din sec. XX* că: „Se înfiripează, sub ochii noștri, literatura feminină românească (ceva cu totul deosebit de agitația puțin ridicolă și de speța de modernitate care se numește feminism)” [1, p. 389]. În opinia criticului Daniel Cristea-Enache, nu există literatură feminină, așa cum nu există literatură masculină. Singura formă de discriminare este cea valorică. „Sensibilitatea nu reprezintă un apanaj al femeilor,

după cum virilitatea de viziune și expresie nu e un atribut al scriitorului mascul”[2]. Deci opiniile despre literatura feminină sunt controversate, chiar dacă este evidentă „noua feminitate” și „ideologie feminină”, oricum principiul feminității în literatură rămâne puțin studiat, argumentul fiind unul cu totul eronat, cum că ar fi lipsit de idei, după M. Mincu [3, p.73].

Poeetele Ana Blandiana, Ileana Mălăncioiu, Angela Marinescu, Carolina Ilica, Mariana Marin ș.a. prin poezie demonstrează existența unui limbaj feminin, propunând o poezie modernă prin Ana Blandiana, poeta ce cultivă un lirism cerebral, excluzând emoția specifică a liricii feminine, și Ileana Mălăncioiu, care nu se regăsește în acest canon literar, dar este oricum un glas poetic distinct al literaturii.

Poezia feminină basarabeană se sincronizează cu cea din țară, devenind un fenomen de care în epocă nu s-a putut face abstracție, iar istoriile literare se arată receptive la căutările artistice ale liricii feminine, venind cu diverse ierarhizări ale valorilor [4, p.79-81]. Generația „ochiul al treilea” din spațiul basarabean (Leonida Lari, Marcela Benea) anulează tirania realului, desființând hotarele dintre mimesis și fantezie, interiorizează viziunea, purificând verbul poetic, scoate artistul de sub tirania contingentului și-l transferă într-o zonă solară a purității transcendente, reînvie cultul romantic al sufletului, „transformându-se în caligrafi ale peisajelor sufletești, iar în poeziile acestora mesele înfrunzesc, semințele nuntesc, frunzele sunt de aer, umbrele ploii trec pe pământ”[5, p. 213].

Analizând lirica feminină din spațiul românesc, constatăm câteva particularități distinctive ale acesteia: confesivitatea, biografismul și civismul. Fiecare particularitate manifestându-se diferit la poetele noastre în diverse perioade, urmărind scopul nu de a șoca cititorul, ci „nevoia întemeierii unui limbaj colportor al relativității, incoerenței și tensiunii imanentei”[6, p. 39]. Componenta gnoseologică a poeziei, ca mijloc de autocunoaștere și de observație asupra universului, o raportează direct cu domeniul autobiografiei, iar cele două convenții – eul liric și eul autobiografic – sunt fețe ale aceleiași monede. În cazul poeziei, eul urmează un traiect subiectiv în limbajul mediator al experiențelor interioare, cele două instanțe nu se mai diferențiază chiar și

pe planul realității, frecvent suprapunându-se opera și biografia poetului.

Primul lector al poeziei confesive sunt chiar autoarele ei, implicit redescoperindu-se prin medierea eului liric mitizat, poezia se autorefectă în conștiința proprie subtextuală și metatextuală, trăsătura-cheie a poeziei confesive românești fiind pendularea între două ipostaze ale eului, după Alexandru Mușina [8, p.135, 154]. *Eul hiperemic*, atribuit expresioniștilor, e cel ce face legătura cu o lume *de Dincolo*, prin concretețea emoției și senzației, fără semnificații metafizice, fiind o percepție simultan-bimundă, în care câmpul de referință al limitei biologice alunecă spre cel al dezirabilului. De cealaltă parte, *eul individualizat* constituie regândirea importanței individului, în formulă postmodernistă, omul devenind *concret, integral, ireductibil*, poezia se fixează pe eforturile acestuia de a se înțelege pe sine, de a-și găsi rostul.

Existența și scrisul **Anei Blandiana** poartă însemnele voinței de armonizare a eului cu lumea, cel din urmă fiind o oglindă ce sporește emoția, transfigurând ecourile empatice și dinamizând conturul biologic, e actul de purificare prin creație. Salvarea prin scris este un exercițiu continuu, vital, o sete de limpezire a sinelui, chinuit de neliniști metafizice, scrisul și reflecțiile asupra acestuia se conjugă cu radiograma realității empirice, ori ritualul rostirii devine pentru poetă materializarea propriului destin. Deci omul și opera sunt entități inseparabile, poeta însoțindu-și umbra consecvent, biografia autoarei, devenită o permanentă căutare de sine, re-devine prelungirea operei, iar opera e o firească continuare a biografiei într-un parcurs creator. Ludicul, nostalgia, exuberanța, tăcerea, spiritualitatea devin toposuri individuale ale Anei Blandiana, căutările neconținute ale resurselor interioare întru rezistență realității asfixiante o maturizează, transformând țipătul plin de entuziasm, de la începuturi, într-o tăcere apăsătoare, iar tăcerea se preschimbă-n consolare la maturitate.

Poezia **Ilenei Mălăncioiu** este una de factură intelectuală, de o deosebită plasticitate artistică, urmându-și calea de cunoaștere a sinelui, păstrând opțiunea de a rămâne om liber. Limbajul poeziei Ilenei Mălăncioiu este simplu, dar nu simplist, realitățile prezentate

sunt atât de firești, fără emfază, eul hiperemic trăiește la limita disperării, atmosfera sumbră a jalei, a camerei de spital, a bolii care mistuie firea, impotența învingerii durerii, generează imagini sumbre, coșmaruri, obsesii thanatofore. Elementele emblematice de sursă folclorică, biblică, autobiografică se dizolvă în materia stilizată a poemelor invocatoare, temele majore ale iubirii pentru aproape și ale morții, proiecțiile onirice, anxietatea generată de teama metafizică, eul hiperemic, care prin emoții concrete stabilește relația cu spațiul exterior străin, se materializează. Tăcerile, interogațiile existențiale, izolarea, imposibilitatea comunicării, toate își au sorginea în existențele eului liric, dominând atmosfera unei impuse izolări fonice, sugerând starea întregii națiuni, iar textele-alegorii sunt adevărate etape hermeneutice ce trec prin metafore și deconstrucții.

Creația **Leonidei Lari** are o structură simetrică în sensul relației cu elementele cosmice: pământul, vântul, trandafirul și focul. Originalitatea creatoare a poetei Leonida Lari rezidă, în mare măsură, din talentul inedit de a valorifica și de a crea mitologii, împlinindu-și destinul creator de o rară sensibilitate artistică chiar prin forța mitică și prin gândirea metafizică inconfundabile. Situată între angelic și demonic, Leonida Lari și-a edificat imaginea unei răzvrătite raționale, stăruind între două tentații, una orfică și cealaltă mesianică, între discursul mistic și poezia cetății, al sentimentului național.

Poeta **Marcela Benea** este o voce ce are toată forța creatoare de a schimba configurația canonului în mod direct, iar poezia acesteia produce catharsisul care poate modela lumea. Forma textelor poetei se pliază perfect pe conținutul lor, simțindu-se în întreaga creație a autoarei nevoia efectului întârziat, necesitatea de a savura clipa, de a observa fiecare detaliu în ciuda ritmului alert al veacului nostru. Sensibilitatea și sinceritatea autoarei, sfidarea dramatismului existenței personale, privirea curată ce examinează cadrul mundan asigură trăirea prin cuvânt a Marcellei Benea.

Poezia feminină își are locul distinct în contextul fenomenului literar, poetele denotând un interes sporit pentru Adevăr, refuzând compromisurile cu sine și cu ceilalți, transfigurând artistic realitățile prin observarea plastică a detaliilor, trăsături ce le evidențiază din corul poezilor vremii.

Referințe:

1. VIANU, T. *Scriitori români din sec. XX*. București: Minerva, 1978. ISBN/ COD 902-41CPCSSC.
2. CRISTEA-ENACHE, D. Femina. În: *România literară*, 2005, nr. 41.
3. MINCU, M. *O panoramă critică a poeziei românești din secolul al XX-lea*. Constanța: Pontica, 2010. ISBN13 978-973-77-201-22.
4. RACHIERU, A.D. *Poeți din Basarabia*. București-Chișinău: Editura Academiei Române, Editura Știința, 2010. ISBN 978-973-27-1884-1.
5. CIMPOI, M. *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*. București: Editura Fundației Culturale Române, 2002. ISBN 973-577-342-2.
6. MOLDOVEANU, D. *Poezia confesivă feminină*. Editura Muzeul Literaturii Române, 2014. ISBN 978-973-167-234-2.
7. MIȘUNA, A. *Poezia: teze, ipoteze, explorări*. Brașov: Editura Aula, 2008.

Recomandat
Adriana CAZACU, dr., conf. univ.